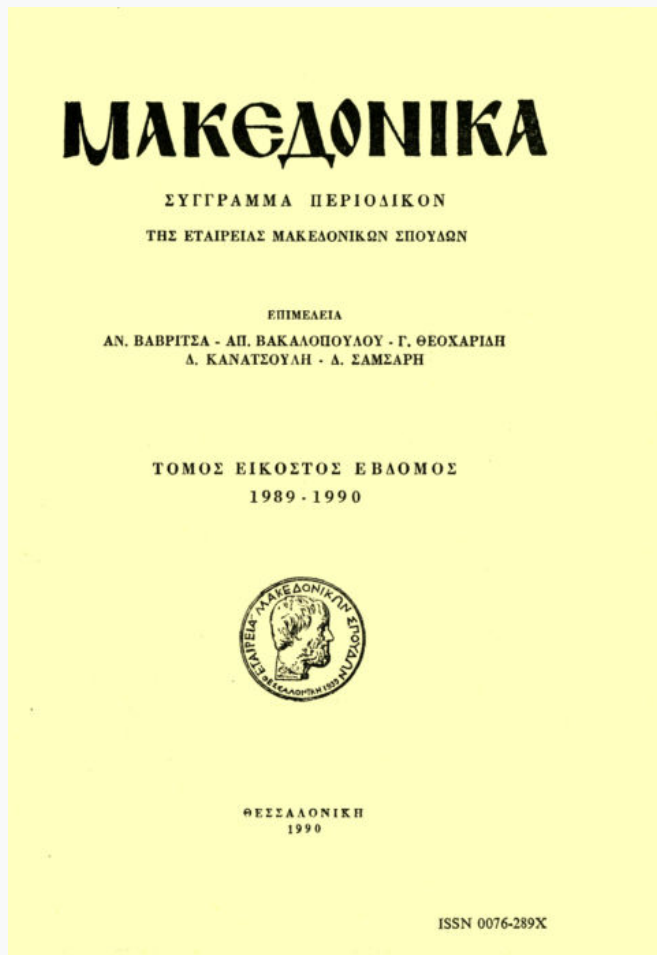

Μακεδονικά

Τόμ. 27, Αρ. 1 (1989)

Ιστορικά στοιχεία για τους οικισμούς του νότιου τμήματος του νομού Γρεβενών

Κώστας Σπανός

doi: [10.12681/makedonika.103](https://doi.org/10.12681/makedonika.103)

Copyright © 2014, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σπανός Κ. (1989). Ιστορικά στοιχεία για τους οικισμούς του νότιου τμήματος του νομού Γρεβενών. *Μακεδονικά*, 27(1), 289–298. <https://doi.org/10.12681/makedonika.103>

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

1. Απογραφή 1903: Απογραφή του σαντζακίου των Σερβίων. Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου των Εξωτερικών. Προξενείο της Ελασσόνας, 1904. ΑΑΚ/ΚΑ'.
2. Βέης, Α': Νίκος Α. Βέης, Τα χειρόγραφα των Μετεώρων, τ. Α', Αθήναι 1967. Έκδοση της Ακαδημίας Αθηνών.
3. Βέης, Β': Νίκος Α. Βέης, Τα χειρόγραφα των Μετεώρων, τ. Β', Αθήναι 1984. Έκδοση της Ακαδημίας Αθηνών.
4. Γιαννόπουλος: Ιωάννης Γ. Γιαννόπουλος, Τα τσιφλίκια του Βελή πασά, υιού του Αλή πασά, «Μνήμων» 2 (1972) 135-158.
5. Γιαννούλης: Νίκος Κ. Γιαννούλης, Κώδικας τής Τρίκκης, Αθήνα 1980. Στις σελ. 101-103 η «καταγραφή των οσπιτίων του βιλαετιού Τρίκκης και Σταγών» (29-9-1820).
6. Ολυμπιάτισσα: Ευ. Σκουβαράς, Ολυμπιάτισσα, Αθήναι 1967. Έκδοση της Ακαδημίας Αθηνών.
7. Σπανός, Α': Κώστας Σπανός, Οι οικισμοί της Βόρειας Θεσσαλίας στον κώδικα της Ζάμπουρδας 1534-1692, «Θεσσαλικό Ημερολόγιο» 7 (1984) 7-10.
8. Σπανός, Β': Κώστας Σπανός, Ένα μετεωρίτικο χειρόγραφο του 18ου αιώνα. Συμβολή στη μελέτη των θεσσαλικών τοπωνυμίων, των ονομάτων και των επωνύμων, «Θεσσαλικό Ημερολόγιο» 8 (1985) 17-46.
9. Σπανός, Γ': Κώστας Σπανός, Τα χωριά της Καλαμπάκας στα 1754 στο κατάστιχο 225 της μονής Βαρλαάμ, «Θεσσαλικό Ημερολόγιο» 10 (1986) 177-201.
10. Σπανός, Δ': Κώστας Σπανός, Η λιγόχρονη Μητρόπολη της Δισκάτης, 1882-1896, «Μακεδονικά» 13 (1973) 403-415.
11. Σπανός, Ε': Fr. Hild. - Joh. Koder.-Κ. Σπανός-Δ. Αγραφιώτης, Η βυζαντινή Θεσσαλία. Οικισμοί-τοπωνύμια-μοναστήρια-ναοί, «Θεσσαλικό Ημερολόγιο» 12 (1987) 11-112.
12. Σπανός, Στ': Κώστας Σπανός, Συμπλήρωμα στη βυζαντινή Θεσσαλία των Fr. Hild-Joh. Koder-K. Σπανού-Δ. Αγραφιώτη, «Θεσσαλικό Ημερολόγιο» 15 (1989) 81-88.
13. Τσοποτός: Δ. Κ. Τσοποτός, Γη και γεωργοί της Θεσσαλίας κατά την τουρκοκρατία. Εκδόσεις «Επικαιρότητα», Αθήνα 1974, 270-272.

Αφορμή για τη σύνθεση του παρόντος άρθρου πήραμε από τη μελέτη του Θεόδωρου Κ. Π. Σαράντη, «Τα Γρεβενά, συμβολή στην Ιστορία τους», η οποία καταχωρήθηκε στον 26ο τόμο του περιοδικού «Μακεδονικά» (σελ. 242-304).

Στη σελίδα 260, ο Θ.Σ. αναφέρει ότι στον κώδικα της Ζάμπουρδας

και σε μία κατάσταση της Μητρόπολης των Γρεβενών, του 1858, δεν αναφέρονται «...τα χωριά Μπάλινο (Καλλιθέα, κ. 172), Μπόζοβο (Πριόνια, κ. 150), Κατάκαλη (κ. 270), Ζυμιάτσι (Παλιουριά, κ. 415), Παλαιά Κουτσούφλιανη (Πλατάνιστος, κ. 23) και Σίνιτσα (Τριφύλλι, κ. 199), γιατί αυτά μέχρι το 1881, που απελευθερώθηκε η Θεσσαλία, υπάγονταν στη Μητρόπολη Τρίκκης και Σταγών. Μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας, τα σύνορα καθορίστηκαν έτσι που τούτα τα χωριά έμειναν σκλαβωμένα στο τουρκικό έδαφος και προσαρτήθηκαν στη Μητρόπολη Γρεβενών, όπου και παραμένουν έκτοτε εκκλησιαστικά και διοικητικά στα Γρεβενά, εκτός από το Πλατάνιστος, που διοικητικά μονάχα παραμένει στην επαρχία Καλαμπάκας.

Η Ντισκάτα (Δεσκάτη, κ. 4.259), τα Πιτσιούγγια (Δασοχώρι, κ. 273), η Παρασκευή (κ. 157) και η Τσούκα (Γήλοφος, κ. 177), δεν αναφέρονται πουθενά, γιατί ανήκαν πάντοτε στη Μητρόπολη Ελασσόνας (...).

Κι όμως! Αρκετοί από τους οικισμούς αυτούς, και μερικοί ανύπαρκτοι σήμερα, αναφέρονται στον κώδικα της Ζάμπουρδας, στην ενότητα «Επαρχία του Τρικάλου», κι όλοι τους, εκτός από την Παλιά Κουτσούφλιανη-Πλατάνιστο, μετά το 1882 και μέχρι το 1896, ανήκαν στη Μητρόπολη της Δισκάτης. Μετά τη διάλυση, για οικονομικούς λόγους, της Μητρόπολης της Δισκάτης, η Δεσκάτη και οι γύρω της οικισμοί προσαρτήθηκαν στη Μητρόπολη της Ελασσόνας, όπου ανήκουν και σήμερα, ενώ όλοι οι άλλοι οικισμοί, στα δυτικά της, προσαρτήθηκαν στη Μητρόπολη των Γρεβενών.

Επειδή το νότιο τμήμα του σημερινού νομού των Γρεβενών ανήκε στην αρχαία θεσσαλική τετράδα Εστιαιώτις, με τη δημιουργία των επισκοπών στη βυζαντινή εποχή οι οικισμοί του αποτελέσαν τμήμα της Επισκοπής των Σταγών, αρχικώς, και της Επισκοπής Τρίκκης και Σταγών, μετά. Στους τελευταίους αιώνες του Βυζαντίου, η Κατακαλού, δηλαδή η σημερινή Κατάκαλη, αποτελούσε το βόρειο όριο της Βλαχίας-Θεσσαλίας, όπως θα τεκμηριώσουμε παρακάτω.

Για τους παραπάνω λόγους, οι οικισμοί του νότιου τμήματος του νομού των Γρεβενών αναφέρονται σε μετεωρίτικες πηγές, τις οποίες έχουμε μελετήσει. Με βάση αυτές τις πηγές, αλλά και άλλες, θα δώσουμε, στη συνέχεια, έναν αλφαβητικό κατάλογο των οικισμών και δύο τοπωνυμίων, συμβάλλοντας έτσι στον πληρέστερο, στο μέτρο του δυνατού, φωτισμό του ιστορικού παρελθόντος τους.

1. *Αγία Παρασκευή* (Παρασκευή της Δεσκάτης).

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας. Στην πρώτη γραφή (1534-1692)

έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 24 αφιερωτών της (Σπανός, Α', 9),
 β) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754 με 14 ονόματα (Σπανός, Β', 185),
 γ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 ως Παρασκευή, και 291 του 18ου αιώνα, ως Παρασκευή Χάσια (Βέης, Β', 349 και 399),
 δ) στην καταγραφή της 29-9-1820 ως Παρασκευή Χάσια με 4 σπίτια (Γιαννούλης, 103).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη της Ελασσόνας (Σπανός, Δ', 403). Στην απογραφή του 1903 είχε 97 κατοίκους.

2. *Άγιος Γεώργιος* (Αγίωρης της Δεσκάτης. Διαλύθηκε στη δεκαετία 1960-1970).

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 4 αφιερωτών του (Σπανός, Α', 9),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754 με 10 ονόματα (Σπανός, Γ', 185),

γ) στο μετεωρίτικο χρφ. 100 του 18ου αιώνα με 4 ονόματα (Σπανός, Β', 18),

δ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 και 291 του 18ου αιώνα (Βέης, Β', 349 και 399),

ε) στην καταγραφή της 29-9-1820 με 6 σπίτια (Γιαννούλης, 103).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως τη διάλυσή του στη Μητρόπολη της Ελασσόνας (Σπανός, Δ', 403).

3. *Γεωργίτζα* (Γεωργίτσα των Γρεβενών).

Αναφέρεται:

α) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754 με 24 ονόματα (Σπανός, Γ', 186),

β) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 και 291 του 18ου αιώνα (Βέης, Β', 349 και 399),

γ) στην καταγραφή της 29-9-1820 με 23 σπίτια (Γιαννούλης, 103),

δ) στα τσιφλίκια-λιβάδια του Αλή πασά (Τσοποτός, 272).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 ανήκει στη Μητρόπολη των Γρεβενών (Σπανός, Δ', 403). Στην απογραφή του 1903 είχε 103 κατοίκους.

4. *Κορτσιά* (διαλυμένος οικισμός της Δεσκάτης, εκεί όπου το τοπωνύμιο Παλιογκουρτσιά).

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας ως Κορτζία. Στην πρώτη γραφή

(1534-1692) έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 9 αφιερωτών (Σπανός, Α', 8), β) στο μετεωρίτικο χειρόγραφο 100 του 18ου αιώνα ως Κορτζία με 5 ονόματα (Σπανός Β', 19).

Στα 1666 οι κάτοικοι της Γκορτσιάς είχαν συνοριακές διαφορές με τα επίσης διαλυμένα χωριά Λάη και Καρίτσα. Οι διαφορές αυτές λύθηκαν με την ευκαιρία της επίσκεψης στην περιοχή των 3 οικισμών του σουλτάνου Μεχμέτ Δ'. Στην περιοχή του οικισμού εντοπίστηκαν υπολείμματα τειχών μιας αρχαίας πόλης και εσχάτως μία ενεπίγραφη αλλά κατεστραμμένη στήλη των πρώτων χριστιανικών αιώνων.

5. Ζημιάτζι (Παλιουργιά των Γρεβενών).

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας (σελ. 141). Στην πρώτη γραφή (1534-1692) ως Σμιάτζη απανωχώρι, Σμιάτζη μισοχώρι και Σμιάτζη κατωχώρι, έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 153 αφιερωτών (50-61-42). (Σπανός, Γ', 187),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 223 του 1754 με 58 ονόματα (Σπανός, Γ', 187),

γ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 και 291 του 18ου αιώνα ως Ζιμνιάτζι (Βέης, Β', 349 και 399),

δ) στα τσιφλίκια του Αλή πασά ως Ζημιάζοι (Τσοποτός, 272).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη των Γρεβενών (Σπανός Δ', 403).

6. Καλαπόδι (διαλυμένος οικισμός ανάμεσα στα χωριά Τρικοκκιά, Τριφύλλι και Άνοιξη, εκεί όπου το ξωκλήσι Αγία Παρασκευή).

Αναφέρεται:

α) στο μετεωρίτικο χρφ. 38 ως Καλαπόδη, σε ενθύμηση του 14ου αιώνα (Βέης, Β', 48),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754 με 16 ονόματα (Σπανός, Γ', 187),

γ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 και 291 του 18ου αιώνα ως Καλαποδάκι (Βέης, Β', 349 και 399),

δ) στην καταγραφή της 29-9-1820 ως Καλαποδάκι με 8 σπίτια (Γιαννούλης, 103). Στην ίδια καταγραφή υπάρχει και ο οικισμός Καλαπόδι

1. Για τα κυνήγια του Μεχμέτ Δ' στη Βόρειο Θεσσαλία βλ. Κώστας Σπανός, 'Ένα κυνήγι του Μεχμέτ Δ' στη Δεσκάτη το 1668, «Μακεδονικό Ημερολόγιο», Θεσσαλονίκη 1972, σ. 349-352, του ίδιου, Ο Μεχμέτ Δ' στη Λάρισα, «Ιστορία Εικονογραφημένη», Αθήνα, Μάης 1972, σ. 102-103, του ίδιου, Η Λάρισα του Rob. de Dreux το 1668, «Θεσσαλική Εστία», Λάρισα 1974, σ. 360-364.

Τζίμουρα με 7 σπίτια (Γιαννούλης, 103),

ε) στα τσιφλίκια του Αλή πασά (Τσοποτός, 272).

Στην απογραφή του 1903 είχε 50 κατοίκους. Συνεπώς διαλύθηκε μετά το 1903.

7. *Καλύβια* (διαλυμένος οικισμός της Δεσκάτης, 4 χιλμ. στα ανατολικά της, στο δρόμο Δεσκάτη-Ελασσόνα, εκεί όπου το τοπωνύμιο Καλύβι).

Αναφέρονται στον κώδικα της Ζάμπουρδας. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 29 αφιερωτών. Νεότερες γραφές δεν υπάρχουν. Συνεπώς διαλύθηκε γύρω στα 1700 (Σπανός, Α', 9).

8. *Κατακαλού* (Κατάκαλη των Γρεβενῶν).

Αναφέρεται:

α) στο «Χρονικόν του Μορέως» (1300-1326) ως το βορειότερο όριο της Βλαχίας-Θεσσαλίας (Σπανός Στ', 83-84).

«...Καὶ ὄσον ἐκουρσέψασιν τὰ μέρη τῆς Βλαχίας,
ἐπέρασαν τὸ σύνορον ὅπου χωρίζει ὁ τόπος
τοῦ βασιλέως ἐκ τῆν Βλαχίαν Κατακαλοῦ τὸ λέγουν
κ' ἐσέβησαν στοῦ βασιλέως τοὺς τόπους νὰ κουρσεύουν.
'Εκεὶ ἔνα κάστρον ἠύρασιν, τὸ λέγουσιν τὰ Σέρβια...».

β) στον κώδικα της Ζάμπουρδας (σελ. 142) ως Κατάκαλου. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 11 αφιερωτών (Σπανός, Α', 187),

γ) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754 ως Κατάκαλου με 18 ονόματα (Σπανός, Γ', 187),

δ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1775 και 291 του 18ου αιώνα (Βέης, Β', 349 και 399),

ε) στην καταγραφή της 29-9-1820 ως Κατάκαλοι με 2 σπίτια (Γιαννούλης, 103).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη των Γρεβενῶν (Σπανός, Δ', 403). Στην απογραφή του 1903 είχε 104 κατοίκους.

9. *Κλάτη* (διαλυμένος οικισμός κοντά στη Γεωργίτζα):

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 8 αφιερωτών (Σπανός, Α', 9),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 255 του 1754 ως Κλαπός με 15 ονόματα (Σπανός, Γ', 187),

γ) στο μετεωρίτικο χρφ. 223 του 1755 ως Κλαποί (Βέης, Β', 349).

Καθώς αναφέρεται με τα χωριά Κορυδαλλός και Κακοπλευρι της Καλαμπάκας και Γεωργίτζα των Γρεβενών, πρέπει να βρισκόταν κοντά τους.

10. *Κομάτι* (διαλυμένος οικισμός ανάμεσα στους οικισμούς Παλιουργιά, Δήμητρα, Κατάκαλη και Διασελάκι, στα δυτικά του δρόμου Δεσκάτη-Παλιουργιά, εκεί όπου το ομώνυμο τοπωνύμιο).

Αναφέρεται:

α) στο μετεωρίτικο χρφ. 38, σε ενθύμηση του 14ου αιώνα, ως Κομάτι, (Βέης, Β', 48),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754 με 20 ονόματα (Σπανός, Γ', 188),

γ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 και 291 του 18ου αιώνα ως Κομάτι (Βέης Β', 349 και 399),

δ) στη σελίδα 142 του κώδικα της Ζάμπουρδας ως Κομάτι, σε νεότερες γραφές, μάλλον του τέλους του 18ου αιώνα, με 8 αφιερωτές (Σπανός, Β', 188).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης (Σπανός, Δ', 403). Διαλύθηκε γύρω στα 1900).

11. *Λάιου* (διαλυμένος οικισμός της Δεσκάτης, εκεί όπου το τοπωνύμιο Λάη και το ξωκλήσι Παναγία η Λαϊώτ'σσα).

Αναφέρεται στον κώδικα της Ζάμπουρδας. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) ως Λάηου, έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 8 αφιερωτών. Καθώς δεν έχει νεότερες γραφές συμπεραίνουμε πως διαλύθηκε γύρω στα 1700.

Στα 1666 είχε συνοριακές διαφορές με τα γειτονικά χωριά Γκορτσιά (βλέπε παραπάνω) και Καρίτσα.

12. *Μέλοβο* (διαλυμένος οικισμός της Δεσκάτης, εκεί όπου το ομώνυμο τοπωνύμιο, 3 χιλμ. περίπου ανατολικά του Δασοχωριού).

Αναφέρεται σε ένα χρυσόβουλο του 1336, του Ανδρόνικου Γ' Παλαιολόγου, με το οποίο καθορίζονται τα όρια της Επισκοπής των Σταγών. Διαλύθηκε στα τέλη του 18ου αιώνα. Σήμερα διατηρείται εκεί, άγνωστο πότε ανακαινισμένος, ο ναός του Αγιάνης ο Πρόδρομος (Σπανός, Ε', 76).

13. *Μπάλτινο* (Καλλιθέα των Γρεβενών).

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας, ως Πάλτενο. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταγραφεί τα ονόματα 3 αφιερωτών (Σπανός, Α', 9),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754, ως Μπάλτενο, με 12 ονόματα (Σπανός, Γ', 188),

γ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 και 291 του 18ου αιώνα ως Πάλτινο (Βέης, Β', 349 και 399),

δ) στην καταγραφή της 29-9-1820 ως Μπάλτινοι με 7 σπίτια (Γιαννούλης, 103).

Στο διάστημα 1882-1896, ως Βάλτινον, ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη των Γρεβενών (Σπανός, Δ', 403).

14. *Μπόζοβο* (Πριόνια των Γρεβενών).

Αναφέρεται στα τσιφλίκια του Αλή πασά (Τσοποτός, 272).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη των Γρεβενών (Σπανός, Δ', 403).

15. *Μπονάσσα* (το βουνό Μπουνάσσα της Δεσκάτης, εκεί όπου το μοναστήρι Αγιβαγγιλίστρα-Παναγία η Μπουνάσσα).

Πρόκειται για το δυτικότερο τμήμα των Καμβουνίων, πάνω από τη Δεσκάτη και από την Παλιουργιά. Το ορεινόμιο, το οποίο κατέληξε σε προσηγορικό του σωζόμενου ακόμα μοναστηριού, αναφέρεται στα επικυρωτικά έγγραφα της Επισκοπής των Σταγών των ετών 1336, όπως και το Μέλοβο (βλέπε παραπάνω), και 1393 (Σπανός, Ε', 79).

16. *Πιτσιούγκια* (Δασοχώρι της Δεσκάτης).

Αναφέρονται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας ως Ποτζιούγγι. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταγραφεί τα ονόματα 24 αφιερωτών (Σπανός, Α', 9),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754 ως Πιτζιούγκια με 32 ονόματα (Σπανός, Γ', 189),

γ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 και 291 του 18ου αιώνα ως Πετζιούγκια (Βέης, Β', 349 και 399),

δ) στα τσιφλίκια του Αλή πασά ως Πενεζούνια (Τσοποτός, 272),

ε) στα τσιφλίκια του Βελή πασά ως Πιτζούνια με έκταση 29 ζευγαριών (Γιαννόπουλος, 151),

στ) στην καταγραφή της 29-9-1820 ως Πετζιούγκια με 18 σπίτια (Γιαννούλης, 103),

ζ) στα χρφ. 39 του 1612-1798 και 44 του 1709 της Ολυμπιώτισσας ως Πριτζούγκια (Ολυμπιώτισσα, 245 και 252).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη της Ελασσόνας (Σπανός, Δ', 403). Στην απογραφή του 1903 είχε 202 κατοίκους. Στην περιοχή τους σώζονται υπολείμματα τειχών μιας αρχαίας πόλης.

17. *Σέλισμα* (Διασελάκι της Δεσκάτης. Διαλύθηκε στη δεκαετία 1960-1970).

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας ως Σέλησμα. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 15 αφιερωτών (Σπανός, Α', 9),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 225 του 1754 ως Σέλλισμα με 6 ονόματα (Σπανός, Γ', 190),

γ) στα μετεωρίτικα χρφ. 223 του 1755 και 291 του 18ου αιώνα ως Σέλισμα (Βέης, Β', 349 και 399).

Στην περίοδο 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1895 έως τη διάλυσή του στη Μητρόπολη της Ελασσόνας (Σπανός, Δ', 403). Η περιοχή του ανήκει στο μοναστήρι του Βιτουμά και στην πολυμελή οικογένεια των Σπανάδων, οι οποίοι είχαν εγκαταστημένοι εκεί από τις αρχές, τουλάχιστο, του 19ου αιώνα.

18. *Σίνιτσα* (Τριφύλλι των Γρεβενών).

Αναφέρεται:

α) στο μετεωρίτικο χρφ. 76 του 17ου αιώνα ως Σίνιτσα (Βέης Α', 105),

β) στην καταγραφή της 29-9-1820 με 1 σπίτι (Γιαννούλης, 103).

Στην περίοδο 1882-896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη των Γρεβενών (Σπανός, Δ', 403).

19. *Σουσίτζα* (ο παραπόταμος του Αλιάκμονα Σιούτσα).

Το υδρωνύμιο Σουσίτζα αναφέρεται:

α) στα χρυσόβουλα του Ανδρόνικου Γ' Παλαιολόγου των ετών 1336 και 1393, όπως και το Μέλοβο και η Μπονάσσα (βλέπε παραπάνω), με τα οποία καθορίζονται τα όρια της Επισκοπής των Σταγών και επικυρώνονται τα ιδιοκτησιακά της δικαιώματα (Σπανός, Ε', 96),

β) στο χρυσόβουλο του Σέρβου κατακτητή της Θεσσαλίας Στέφανου Ντουσάν, του έτους 1348, με το οποίο επικυρώνονται τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα της διαλυμένης από χρόνια μονής της Λυκουσάδας, η οποία βρισκόταν δίπλα στο σημερινό χωριουδάκι Λωξάδα του Φαναρίου της Καρδίτσας. Το μοναστήρι αυτό είχε στη Σουσίτζα ένα «μυλικόν εργαστήριον»¹, το οποίο σώζεται ερειπωμένο (;) έως σήμερα.

1. Βλ. Α. Carile - G. Cavallo, Το ανέκδοτο χρυσόβουλο του Ανδρόνικου Γ' Παλαιολόγου για τη μονή της Λυκουσάδας (1332:). Μετάφραση στα ελληνικά: Κατερίνα Ντεσλή-Αποστολάκη, «Θεσσαλικό Ημερολόγιο», 15 (1989) 33-63. Για τη Σουσίτζα βλ. στη σελίδα 55.

20. *Τησηκάτα* (Ντισκάτα-Δεσκάτη).

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταγραφεί τα ονόματα 46 αφιερωτών (Σπανός, Α', 9),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 100 του 18ου αιώνα ως Τησηκάτα με 7 ονόματα (Σπανός, Β', 21).

Στην περίοδο 1882-1896 υπήρξε η έδρα της Επισκοπής της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη της Ελασσόνας. Στο νομό των Γρεβενών προσαρτήθηκε, με το Δασοχώρι, το Γήλοφο και την Παρασκευή το 1964, αφού αποσπάσθηκε από το νομό της Λάρισας, στον οποίο ανήκε έως τότε, αποσπασμένη από το νομό της Κοζάνης (Δ. 7-12-1942, ΦΕΚ Α/18/1943).

21. *Τσιούκα* (Γήλοφος της Δεσκάτης).

Αναφέρεται:

α) στον κώδικα της Ζάμπουρδας ως Τζούκα. Στην πρώτη γραφή (1534-1692) έχουν καταχωρηθεί τα ονόματα 15 αφιερωτών (Σπανός, Α', 9),

β) στο μετεωρίτικο χρφ. 255 του 1754 ως Τζιούκα Αρναούτ με 29 ονόματα (Σπανός, Γ', 191).

γ) στα τσιφλίκια του Αλή πασά ως Αρναούτ Τσούκα (Τσοποτός, 272),

δ) στα τσιφλίκια του Βελή πασά με έκταση 29 ζευγαριών (Γιαννόπουλος, 151),

ε) στην καταγραφή της 29-9-1920 ως Τζιούκα με 18 σπίτια (Γιαννούλης, 103).

Στο διάστημα 1882-1896 ανήκε στη Μητρόπολη της Δισκάτης και από το 1896 έως σήμερα ανήκει στη Μητρόπολη της Ελασσόνας (Σπανός, Δ', 403).

Λάρισα

ΚΩΣΤΑΣ ΣΠΑΝΟΣ

SUMMARY

K o s t a s S p a n o s, Historical evidence for the settlements of the Southern part of the province of Grevena.

The writer gives in his article historical elements for 17 settlements, most of which do not exist anymore, and for two localities names, of the Southern part of the Grevena province, based mainly on sources from the archives of Meteora.